

Türkiye Kaynaklı Uzaktan Eğitim Araştırmalarına Genel Bakış

Overview of Distance Education Research in Turkey

Sayfa | 427

Hüsnü ERGÜN , Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, husnue@pau.edu.tr

Ayşen ERGÜN , Uzman Öğretmen, Denizli Ölçme ve Değerlendirme Merkezi, aysenergun6@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 25 Şubat 2024
Kabul tarihi - Accepted: 16 Nisan 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Nisan 2024

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 427-443.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 427-443.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Bu araştırmanın amacı Türkiye kaynaklı uluslararası dergilerde yayınlanan uzaktan eğitim çalışmalarının incelenmesidir. Bu amaçla, Scopus indeksinde taranan uluslararası dergilerde yayınlanan ve Türkiye’de yapılan uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar, bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmaların seçiminde Türkiye kaynaklı olması, uzaktan eğitimle ilgili olması ve makale kategorisinde bulunması dikkate alınmıştır. Scopus veri tabanı kullanılarak yapılan tanımlamada 1716 dokümana ulaşılmış, editör yazıları, kitap bölümleri hariç tutulmuş, dergilerdeki İngilizce ve Türkçe yayınlardan sadece açık erişimi olanlar incelenmiştir. Bu şekilde analize dâhil edilen 568 makaleye ulaşılmıştır. Covid-19 salgını uzaktan eğitim araştırmalarını olumlu yönde etkilediği, yayınların Türkiye kaynaklı “Turkish Online Journal Of Distance Education” dergisinde yoğunlaştığı, Anadolu Üniversitesi ile Sakarya Üniversitesi başta olmak üzere yurt dışından birkaç üniversitenin kurumlararası işbirliği ağında yer aldığı, ortak yazarlıkta ön plana çıkan ve en fazla atıf yapılan araştırmacının Aras Bozkurt, ortak atıf analizi (kurum) incelendiğinde ise en fazla atıf yapılan kurumun Anadolu Üniversitesi olduğu, bunu Siirt Üniversitesi’nin, Gazi Üniversitesi’nin ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nin takip ettiği görülmüştür. Analizlere dâhil edilen yayınlarda en fazla kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla uzaktan eğitim, covid-19, uzaktan öğrenme, online öğrenme, makine öğrenme, derinlemesine öğrenme, yükseköğretim ve e-öğrenme şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: *Uzaktan eğitim, online öğrenme, e öğrenme, bibliyometrik analiz*

Abstract. The aim of this study is to analyze distance education studies published in international journals originating from Turkey. For this purpose, studies related to distance education published in international journals indexed in Scopus index and conducted in Turkey were examined by bibliometric analysis method. In the selection of the studies, it was taken into consideration that they originated from Turkey, were related to distance education and were in the article category. In the identification made using the Scopus database, 1716 documents were reached, editorials and book chapters were excluded, and only those with open access were examined from English and Turkish publications in journals. In this way, 568 articles included in the analysis were reached. It was observed that the Covid-19 pandemic positively affected distance education research, the publications were concentrated in the "Turkish Online Journal Of Distance Education" from Turkey, Anadolu University and Sakarya University and a few universities from abroad were included in the inter-institutional cooperation network, Aras Bozkurt was the prominent and most cited researcher in co-authorship, and when the co-citation analysis (institution) was examined, it was seen that the most cited institution was Anadolu University, followed by Siirt University, Gazi University and Middle East Technical University. The most frequently used keywords in the publications included in the analysis are distance education, covid-19, distance learning, online learning, machine learning, in-depth learning, higher education and e-learning.

Keywords: *Distance education, online learning, e learning, bibliometric analysis*

Extended Abstract

Introduction. In the traditional school approach, children are brought to school compulsorily to receive education. Education is face to face between teacher and student. The teacher plans activities and plans new activities by checking whether the student has learned or not. With the development of technology, education is now being planned without face-to-face communication between teachers and students for learning. Although distance education has obstacles as well as benefits, it is constantly changing and developing. Many researches have been conducted on this subject. However, the lack of information about who conducted this research, which concepts were emphasized, which authors received more citations, and the connections between authors made it necessary to study with bibliometric analysis method. The aim of this study is to examine the distance education research from Turkey published in international education journals by using bibliometric analysis method. In this context, the present study contributes to the literature in terms of revealing the general situation of distance education research from Turkey published in internationally indexed (Scopus) journals with the help of basic bibliometric analysis and visual maps.

Method. In this study, studies on distance education from Turkey published in international educational journals indexed in Scopus index were examined using bibliometric analysis method. In selecting the studies to be included in the analyses, the criteria of being from Turkey, being related to distance education, and being in the article category were used. In the identification made using the Scopus database, 1716 documents were accessed, editorials, book chapters, etc. were excluded and only publications in journals were examined. Only open access publications in English and Turkish were analyzed. The number of articles included in the analysis was 568. The analysis of the data started with descriptive analysis. These analyses were carried out with the data obtained from Scopus. Bibliometric analyses were conducted using the VOSviewer program. In this context, citation, co-author, bibliometric link between authors and common word analysis were used. The following questions were sought to be answered in the study:

1. What is the distribution of the year of publication of the relevant publications?
2. How are the citation rankings of the relevant authors and institutions?
3. What kind of structure emerges in terms of inter-institutional cooperation?
4. What is the structure of the author co-citation network?
5. What is the structure of the common word network?
6. What is the structure of bibliometric linkage between authors?

Results. In this study, descriptive and bibliometric analyses of the studies on "Distance Education" published in international journals and conducted in Turkey were conducted. When the course of the related publications over the years was examined, it was observed that the number of publications followed a stable course with 1 publication per year from 1998 to 2008, 8 publications were made in 2009, followed a stable course with 2-4 publications from this date until 2013, followed an increasing course between 17 and 49 until the pandemic and increased to over 120 after the pandemic. The Covid-19 pandemic has positively affected distance education research, publications are concentrated in the Turkish Online Journal of Distance Education, several universities from abroad, especially Anadolu University and Sakarya University, are included in the inter-institutional cooperation network, and Aras Bozkurt is the prominent researcher in co-authorship, When the co-citation analysis Ergün, H. ve Ergün, A. (2024). Türkiye kaynaklı uzaktan eğitim araştırmalarına genel bakış. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15 (1), 427-443.*

(institution) is examined, it is understood that the most cited institution is Anadolu University, followed by Siirt University, Gazi University and Middle East Technical University, the most cited author is Aras Bozkurt, the most used keywords in the publications included in the analysis are listed as distance education, covid-19, distance learning, online learning, machine learning, in-depth learning, higher education, e-learning.

Discussion and conclusion. When the publications on distance education from Turkey are examined, it is also significant that Anadolu University and Aras BOZKURT come to the fore, covid-19 comes to the fore in keywords and the frequency of publications has increased after the pandemic. Our study constitutes a source for future studies by indicating how keywords and collaborations in distance education research have developed over time. This study covers studies (excluding editor's notes, book chapters and conference publications) from Turkey in Scopus. In this context, the fact that publications in other databases could not be included in the analysis can be seen as a limitation. However, the fact that WOS-related publications in the field of education are less than Scopus and the desire to work with more international publications led to this decision. Similar studies can be conducted with different databases in the future. These studies can also be carried out at the national level by enabling studies originating from Turkey to be conducted through the ulakbim database. While 480 of these studies did not receive any support, 91 studies were supported by the Scientific and Technological Research Council of Turkey. In order to increase the number of international studies, the support provided should also be increased.

Giriş

Geleneksel okul anlayışında çocuklara okulda zorunlu olarak eğitim verilmektedir. Eğitim-öğretim yüz yüze yapılmakta yani öğretmen ve öğrenci karşılıklı olarak bir araya gelmektedir. Öğretmenin rollerinden biri etkinlikleri yapmak ve öğrencinin öğrenip öğrenmediğini kontrol ederek yeni etkinlikler planlamaktır. Teknolojinin gelişmesiyle yeni öğrenmeler için öğretmenin ve öğrencinin yüz yüze iletişim kurmasındaki ihtiyaç giderek azalmıştır. Gelişen teknoloji ile uzaktan eğitim sayısı da artmıştır.

Uzaktan eğitim sosyal adalet ve eşitlik ilkesine dayanır. Eğitimin maliyeti ile eğitime erişim arasında iyi bir denge vardır. Bu dikkatli planlanmadığı takdirde kolaylıkla eşitsizliğe yol açabilecek bir dengedir. Küresel ölçekte mega üniversiteler, herkes için eğitim ilkesini destekleyen uzaktan eğitimin bir ürünü olmuştur. Birçoğunun yüzbinlerce kaydı vardır. Teknolojiye erişimin sağlanması ve kullanılması konusunda uzaktan eğitim geleneğini geniş çapta sürdürmektedirler (Anderson ve Simpson, 2012). Geleneksel okul anlayışına göre öğrencinin okul saatleri içinde evde, tarlada ya da başka bir yerde çalışması, ailesinin izin vermemesi veya başka bir sebeple okula gidememesi eğitim hayatını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca geleneksel okul anlayışında eğitim belli yaş grubu kişileri kapsadığı için bu çağı geçiren kişiler eğitime dâhil olamamaktadır.

Geleneksel olarak yalnızca kampüste mevcut olan destekler, kampüs dışındaki öğrencilere internet ve BİT tabanlı çalışma merkezleri aracılığıyla sunulması ve sınıf öğreniminin geniş bilgi ve bilgi tabanına açılmasıyla yaygınlaşmıştır (Ulukan, 2005). Uzaktan eğitimden de geleneksel eğitim kadar fayda sağlanabilmektedir (Tucker, 2001). İnsanlar örgün eğitim eksikliklerini uzaktan eğitim yoluyla tamamlayabilmektedirler. (Kırık, 2016). Uzaktan eğitim tanımının ortak özellikleri; öğretim üyeleriyle ara sıra etkileşim sağlaması, öğrenci bağımsızlığını ve bireyselleştirilmiş çalışmayı sağlaması, kampüs içi veya kampüs dışı kurslar aracılığıyla verilmesi, öğrenci ihtiyaçlarına dayanmasıdır (Faibisoff ve Willis, 1987). Uzaktan eğitimde dersin sunum şekilleri kadar bireysel farklılıklara da dikkat etmek çok önemlidir (Sevindik, Çınar, Yolcu ve Yiğit, 2017).

Öğrenciler farklı geçmişlere, öğrenme stillerine, motivasyonlara ve becerilere sahiptir. Uzaktan eğitim, onlara eğitim fırsatında eşitlik yaratmak için geleneksel eğitime bir alternatif olarak hizmet eder; dolayısıyla öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak tasarlanmalıdır (Sevindik, vd., 2017). Uzaktan eğitimde öğrenci, kayıtları istediği zaman ve sayıda izleyebileceğinden kendi öğrenme hızı ve türüne göre çalışmalarını sürdürebilecektir.

Uzaktan eğitim bireyselleştirilmiş, etkileşimli ve zamandan bağımsız olmayı hedefler, öğretme yerine öğrenmeyi ve süreçlerin ortak olmasından ziyade sonuçların ortaklığını vurgular (Levine ve Sun, 2002). Uzaktan eğitim endişelerini gidermek, öğrencilerin ifade etmesini sağlamak ve ayrıca ilgili soruları sormak için yazışma yoluyla, telefonla veya yüz yüze danışmanlık yapılabilir (Ojat ve Titi, 2014).

Uzaktan eğitimde en önemli konulardan biri iletişimdir. Derslerin yapıldığı sistemde e-mail ya da mesaj yoluyla iletişim kurulabilmektedir (Sevindik, vd., 2017). İnsanlar arasındaki etkileşim uzaktan

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 427-443.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 427-443.
Araştırma Makalesi / Research Paper

eğitimin merkezinde yer alır. İyi planlanmış bir etkileşim, öğretme ve öğrenmeyi zenginleştirmede çok önemlidir (Anderson ve Simpson, 2012).

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimler yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimi de etkilemiştir (Şahin Kölemen, 2023). Teknoloji, yıllar içinde her bir sunum seçeneğinin dinamiklerini ve uzaktan eğitimin arkasındaki pedagojiyi değiştirmede önemli bir rol oynamıştır. Teknoloji, öğrenen ile öğretene arasındaki mesafe kavramını bozarak, öğrenenlerin eğitime her an ve her yerden erişebilmelerini sağlamıştır. Yeni teknolojiler ortaya çıktıkça öğretim tasarımcıları ve eğitimciler, öğrenciler arasında etkileşimi ve iş birliğini teşvik etmek; böylece gerçek bir öğrenme topluluğu yaratmak için benzersiz fırsatlara sahip olmaktadır (Beldarrain, 2006).

Teknolojilerin eğitim ve öğretimde giderek daha fazla kullanılması, eğitim alanında bazı yeni disiplinlerin veya çalışma alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Uzaktan eğitim, temelde bu iletişim ve bilgi teknolojilerine dayanan en yeni eğitim şekillerinden biridir (Ruzgar, 2004). Uzaktan eğitimin en yaygın örneği olan açık öğretim fakülteleri, herkese eğitim fırsatı sunması ve öğretim yöntemlerini çeşitlendirmesiyle ön plana çıkmaktadır (Sevindik, vd., 2017).

Uzaktan eğitim faaliyetleri dört evrede gelişmiştir. Birincisi, baskı teknolojisine dayalı Yazışma Modeli; ikincisi, baskı, ses ve video teknolojilerine dayalı Multimedya Modeli; üçüncüsü, senkron iletişim fırsatları sağlamak amacıyla telekomünikasyon teknolojilerinin uygulanmasına dayanan Tele-Öğrenim Modeli ve dördüncüsü, internet üzerinden çevrimiçi dağıtıma dayalı Esnek Öğrenme Modelidir. Her ne kadar birçok üniversite dördüncü evre uzaktan eğitim girişimlerini yeni uygulamaya başlasa da beşinci evre uzaktan eğitim girişimleri hayatımıza girmeye başlamıştır. Bu evre ise akıllı esnek öğrenme modelidir. Dördüncü evreden farklı olarak bu evrede otomatik yanıt sistemlerini kullanan bilgisayar aracılı iletişim, kurumsal süreçlere ve kaynaklara kampüs portalı erişimi bulunmaktadır (Taylor, 2001).

Uzaktan eğitim için eğiticinin tam olarak hazır olması yetmeyecektir. Çok iyi yapılan hazırlığı, bir donanım ya da bağlantı arızası anlamsızlaştırabilir. Üstelik öğretmenin, öğrencinin ilerleme kaydettiğini hissetmemesi ya da sınıfta bir akış sağlayamaması öğrenme sürecini aksatabilir (Valentine, 2002).

Uzaktan eğitim, geleneksel üniversite uygulamalarına göre emeğin daha yoğun olduğu dersi tasarlamak, sohbet odalarını sürdürmek, öğrencilerden gelen e-postalara günün her saatinde yanıt vermek gibi bir dizi öğretme ve öğrenme uygulamasını gerektirir. Ek olarak, uzaktan eğitim yeni bir dil ve "her zaman, her yerde öğrenme", "7/24 danışmanlık" ve "öğretmenlerin 24 saat ulaşılabilirliği" gibi farklı beklentileri de beraberinde getirmektedir. Bu yeni hizmet düzeyi, personel alımı, ders yükleri, danışmanlık beklentileri, öğretim üyesi desteği, öğretim asistanı rolleri vb. açısından potansiyel engelleri artırmaktadır (Levine ve Sun,2002).

Uzaktan eğitimin yararları yanında engelleri olsa da sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Bu konuda birçok araştırma yapılmıştır. Ancak bu araştırmanın kimler tarafından yapıldığı, hangi kavramların ön plana çıkarıldığı, hangi yazarların daha fazla atıf aldığı, yazarlar arası bağlantıların ortaya

konulmaması bibliyometrik analiz yöntemi ile çalışılmasını gerekli kılmıştır. Bu araştırmanın amacı uluslararası dergilerde yayınlanan ve Türkiye’de yapılan uzaktan eğitim araştırmalarının bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesidir. Bu kapsamda mevcut çalışmanın, uluslararası indeksli (Scopus) dergilerde yayınlanan Türkiye kaynaklı uzaktan eğitim araştırmalarının genel durumunu ortaya koyması amaçlanmaktadır. Çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Yayınlar, yayımlandıkları yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Yazarlar ve kurumlara ait atıf sıralamaları nasıldır?
3. Kurumlar arası iş birliği yapısı nasıldır?
4. Yazar ortak atıf ağı yapısı nasıldır?
5. Ortak kelime ağı yapısı nasıldır?
6. Yazarlar arası bibliyometrik bağlantı konusunda nasıl bir yapı ortaya çıkmaktadır?

Yöntem

Bu çalışmada Scopus indeksinde taranan uluslararası dergilerde yayınlanmış Türkiye kaynaklı uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Araştırmanın yöntemi

Analizlere dâhil edilecek çalışmaların Türkiye kaynaklı olması, uzaktan eğitimle ilgili olması ve makale kategorisinde bulunmasına dikkat edilmiştir.

Bibliyometrik teknikler, bir alandaki en verimli araştırmacıların belirlenmesi, araştırmacılar arasındaki ilişkilerin ortaya konulması gibi amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılabilir (Al, Sezen ve Soydal, 2012). Bibliyometrik göstergeler bilimsel üretimi ölçmek ve toplumdaki etkisini değerlendirmeye çalışmak için tasarlanmıştır (García-Villar ve García-Santos, 2021).

Bibliyometrik göstergeler üç türe ayrılabilir (Joshi, 2014).

1. Nicel göstergeler: Bir araştırmacının verimliliğini ölçmek için kullanılır.
2. Performans göstergeleri: Derginin veya araştırmacının kalitesini ölçer.
3. Yapısal göstergeler: Yayın, yazarlar ve araştırma alanları arasında bağlantı kurulmasına yardımcı olur.

Bibliyometrik analizin yürütülmesine yönelik adımlar şu şekilde sıralanabilir (Donthu vd., 2021):

- 1)Bibliyometrik çalışmanın amaçlarının ve kapsamının tanımlanması
- 2)Bibliyometrik analiz tekniklerinin seçilmesi
- 3)Bibliyometrik analiz için verilerin toplanması
- 4)Bibliyometrik analiz yapılarak yorumlanması ve bulguların rapor edilmesi

Scopus veri tabanı kullanılarak yapılan tanımlamada 1716 dokümana ulaşılmış, editör yazıları, kitap bölümleri vb. hariç tutulmuş sadece dergilerde yapılan yayınlar incelenmiştir. İngilizce, Türkçe

yayınlardan sadece açık erişimli yayınlar incelenmiştir ve böylece 568 makale analize dâhil edilmiştir. Açık erişimli yayınlara daha fazla ve daha hızlı atıf yapılması önceliğin açık erişimli yayınlara verilmesine neden olmuştur (Zawacki-Richter, Anderson ve Tuncay, 2010).

Verilerin analizi

Verilerin betimsel ve bibliyometrik analizleri yapılmıştır. Betimsel analizler Scopus'tan elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analizler ise VOSviewer programı kullanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda atıf, ortak yazar, yazarlar arası bibliyometrik bağlantı ve ortak kelime analizlerinden yararlanılmıştır. Öncelikle Scopus veri tabanından yukarıda bahsedilen ölçütlere göre elde edilen dosya dışarıya aktarılarak analizlerde kullanılmıştır. Yapılan analizler yorumlanmış, VOSviewer programı kullanılarak görselleştirilmiş ve rapor edilmiştir.

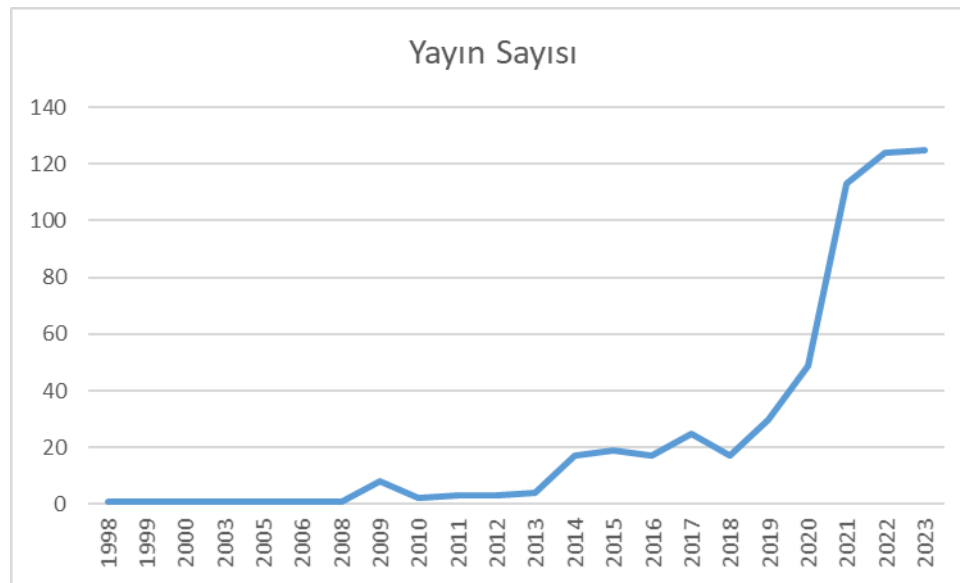
Etik ile ilgili hususlar

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında davranılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler herkese açık olduğu için etik izine ihtiyaç duyulmamıştır.

Bulgular

Betimsel bulgular

Yıllara göre yayınların dağılımı

Şekil 1. İlgili yayınların yıllara yöre dağılımı

İlgili yayınlar 1998'den 2008 yılına kadar yılda 1 yayın, 2009 yılında 8 yayın, 2010-2013 yılları arasında 2-4 arası yayın yapılmış, pandemiye kadar yılda 17 ile 49 arasında değişen yayın sayısı pandemi sonrasında 120'nin üzerine çıkmıştır.

En popüler dergiler

İlgili yayınların Türkiye kaynaklı "Turkish Online Journal Of Distance Education" dergisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dergiyi International Review Of Research In Open And Distance Learning, Milli Eğitim, Participatory Educational Research ve Education And Information Technologies dergileri takip etmektedir.

Tablo 1.

En popüler dergiler

Dergi adı	Makale sayısı
Turkish Online Journal Of Distance Education	71
International Review Of Research In Open And Distance Learning	25
Milli Eğitim	18
Participatory Educational Research	13
Education And Information Technologies	13
Turkish Journal Of Electrical Engineering And Computer Sciences	9
Journal Of The Faculty Of Engineering And Architecture Of Gazi University	9
Sustainability Switzerland	8
Plos One	8
Procedia Social And Behavioral Sciences	7
International Journal Of Emerging Technologies In Learning	7
IEEE Access	7
Journal Of Pedagogical Research	6

Bibliyometrik bulgular

Ortak yazar analizi (Kurum)

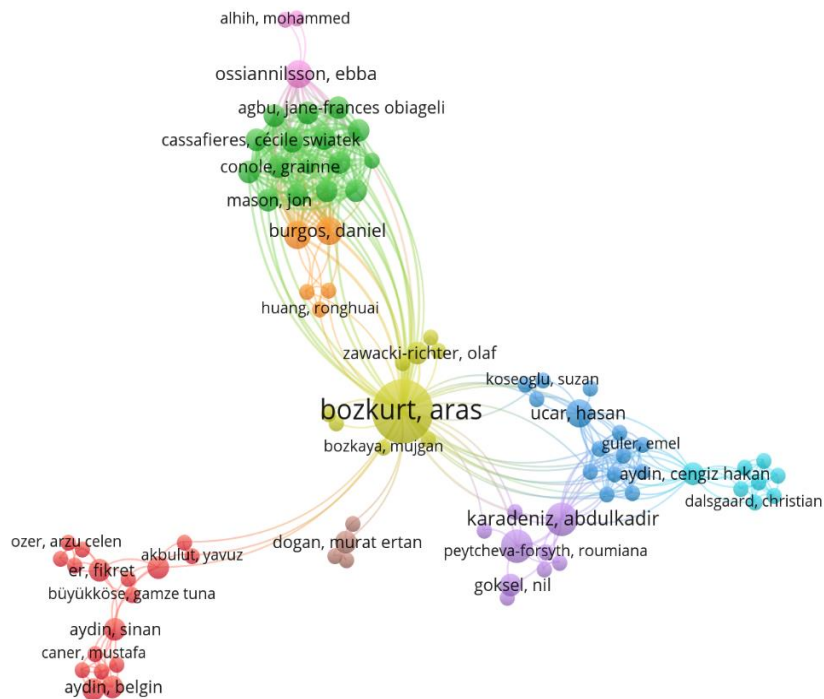
Kurumlar arası iş birliğine yönelik ortak yazar analizi Şekil 2'de sunulmuştur. Başta Anadolu Üniversitesi ile Sakarya Üniversitesi olmak üzere yurt dışından birkaç üniversite de iş birliği ağında yer almıştır. Ayrıca, kurumlar arası iş birliği haritasında Anadolu Üniversitesi'nin merkezi rol oynadığı, yüksek yayın ve atıf sayısı istatistiklerine sahip olduğu da görülmektedir.

Şekil 2. Ortak yazar analizi (kurum)

Ortak yazar analizi

Ortak yazar analizi Şekil 3'te sunulmuştur. Haritada ortak yazarlıkta ön plana çıkan araştırmacının Aras Bozkurt olduğu görülmektedir. Ortak yazarlar 9 grupta yer aldığı görülmektedir.

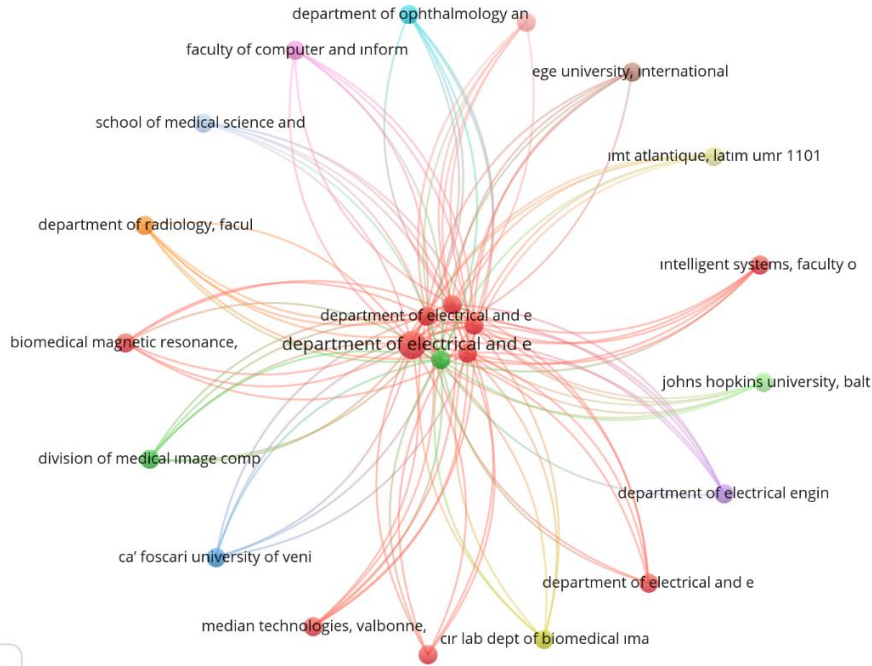

Şekil 3. Ortak yazar analizi

Ortak atıf analizi (Kurum)

En fazla atıf yapılan kurum Anadolu Üniversitesi olurken bunu Siirt Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi takip etmektedir. Ağlar incelendiğinde 13 grubun oluştuğu Şekil4'de görülmektedir.

Sayfa | 437

Şekil 4. Ortak atıf analizi kurum

Ortak atıf analizi (Yazar)

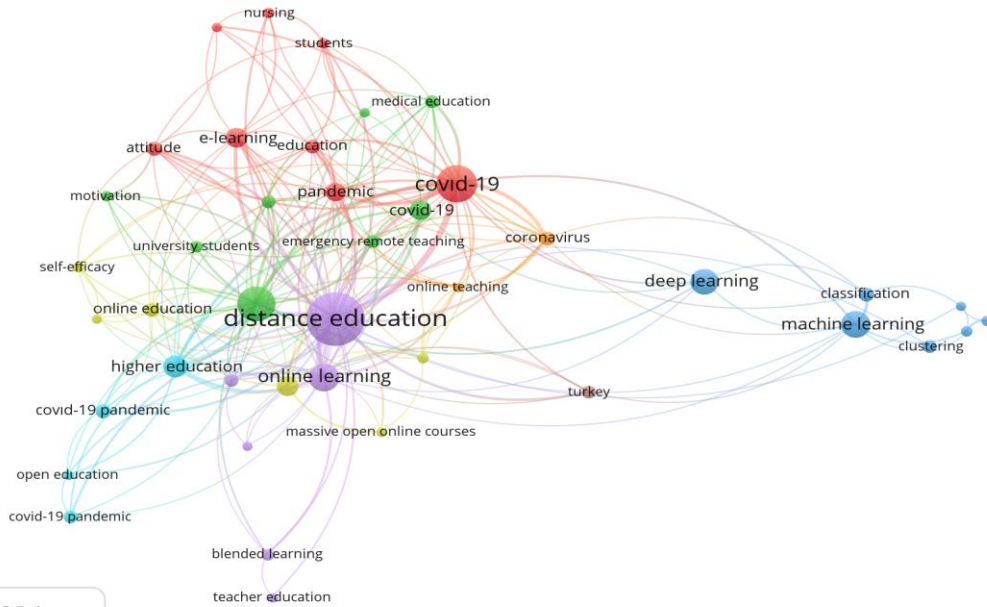
Bu yayınlarda atıf yapılan 1189 yazara ulaşılmıştır. Ortak atıf analizlerinin 6 grupta toplandığı ve en fazla atıf yapılan yazarın Aras Bozkurt olduğu anlaşılmaktadır. Haritada 6 kümenin oluştuğu görülmektedir. Bu kümelerde ön plana çıkan araştırmacılar Yasemin Gülbahar, Hasan Uçar, Aras Bozkurt, Abdulkadir Karadeniz, Aylin Öztürk ve Belgin Aydın'dır. Ortak atıf analizi incelendiğinde uzaktan eğitimle ilgili ön plana çıkan araştırmacının Aras Bozkurt olduğu Şekil 5'te görülmektedir.

Şekil 5. Ortak yazar atıf ağı

Ortak kelime analizi

Yayınlarda 1703 farklı anahtar kelime kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu kelimelerin en az 5 defa kullanılması şartıyla yapılan analizde 8 küme oluşmuştur. En fazla kullanılan anahtar kelimeler uzaktan eğitim, covid-19, uzaktan öğrenme, online öğrenme, makine öğrenme, derinlemesine öğrenme, yüksek öğretim ve e-öğrenme şeklinde sıralanmaktadır.

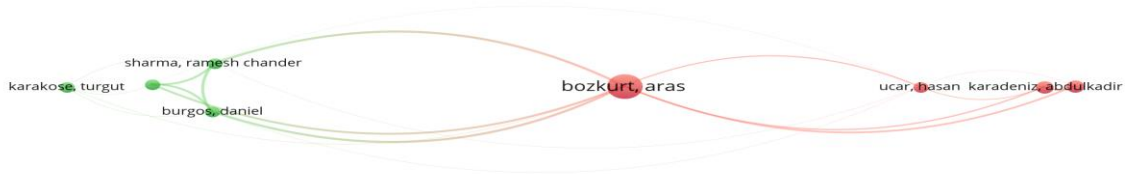

Şekil 6. Ortak-kelime analizi

Yazarlar arası bibliyometrik bağlantı analizi

Uzaktan Eğitim alanında yapılan çalışmalarda yazarlar arasındaki bibliyometrik bağlantı Şekil 7'de gösterilmiştir. Görsel üzerindeki veriler seçilirken en az 3 eser ve 3 atıf sayısı olan dokümanlar seçilmiş ve çalışmaya dâhil edilmiştir. Analiz sonucu iki kümenin oluştuğu ve merkezde Aras Bozkurt'un yer aldığı görülmektedir. Aras Bozkurt, Abdulkadir Karadeniz, Serpil Kocdar, Hasan Ucar bir kümeyi Daniel Burgos, Turgut Karaköse, Ramesh Chander Sharma, Ebba Ossiannilsson diğer kümeyi oluşturmaktadır.

Şekil 7. Yazarlar arası bibliyometrik bağlantı analizi

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada “Uzaktan Eğitim” ile ilgili uluslararası dergilerde yayınlanmış, Türkiye kaynaklı araştırmaların analizleri yapılmıştır. İlgili yayınların yıllar içerisindeki yayın sayıları incelendiğinde 1998'den 2008 yılına kadar yılda 1 yayınlı sabit bir seyir izlediği, 2009 yılında 8 yayınlı yapıldığı, bu tarihten 2013 yılına kadar yılda 2-4 arası yayınlı stabil bir seyir izlediği, pandemiye kadar yılda 17-49 arasında artan bir seyir izlediği ve pandemi sonrasında 120'nin üzerine çıktığı görülmüştür. Uluslararası çalışmalara bakıldığında uzaktan eğitim ile ilgili ilk çalışmanın 1987 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak araştırmacıların yoğun olarak ilgisi 2004-2015 yılları arasında olmuştur (Amoozegar, Khodabandelou ve Ale Ebrahim, 2018). Uzaktan eğitim alanındaki araştırmaların 2020'den bu yana neredeyse iki katına çıktığı gözlenmiştir. Covid-19 salgını, uzaktan eğitim araştırmalarını olumlu yönde etkilemiştir (Vhatkar, Patil ve Palav, 2023).

İlgili yayınların Türkiye kaynaklı “Turkish Online Journal Of Distance Education” dergisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dergiyi International Review Of Research In Open And Distance Learning, Milli Eğitim, Participatory Educational Research ve Education And Information Technologies takip etmektedir. Uzaktan eğitim ile ilgili yayın yapılan dergilerin yoğunluğunun Türkiye kaynaklı olması akademisyenlerin bu dergilere daha kolay ulaşarak iletişim kurabilmesinden ve böylelikle daha fazla

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 427-443.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 427-443.
Araştırma Makalesi / Research Paper

yayın yapma isteğinden kaynaklanıyor olabilir. Açık ve uzaktan öğrenmede öğrenci destek sistemleri üzerine yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analizinde makalelerin en fazla Computers & Education, Education and Information Technologies, Interactive Learning Environments, Education Sciences ve IEEE Access dergilerinde yayınlandığı görülmektedir (Ayan vd., 2023). Yüksek öğretimde uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar daha fazla Internet and Higher Education, International Review of Research in Open and Distance Learning, Turkish Online Journal of Distance Education, Distance Education ve Computers and Education dergilerinde yayınlanmaktadır (Castro, Carvalho ve Moreira, 2023).

Başta Anadolu Üniversitesi ile Sakarya Üniversitesi olmak üzere yurt dışından birkaç üniversite kurumlar arası iş birliği ağında yer almıştır. Ayrıca kurumlar arası iş birliği haritasında Anadolu Üniversitesi'nin merkezde yer aldığı görülmüştür. Anadolu Üniversitesi'nin yüksek yayın ve atıf sayısı istatistiklerine sahip olduğu görülmektedir. Açık ve uzaktan öğrenmede öğrenci destek sistemleri ile ilgili en fazla yayın üreten ülkeler sırasıyla ABD, Avustralya, Çin Halk Cumhuriyeti, Tayvan, İspanya, Kanada ve Türkiye'dir (Ayan vd., 2023). E-öğrenme konusunda en verimli ülkelerin ABD, İspanya, İngiltere, Kanada, Suudi Arabistan ve Çin olduğundan (Amoozegar, Khodabandelou ve Ale Ebrahim, 2018; Bakaç, 2021; Djeki, vd. 2022) bu ülkelerdeki üniversitelerle daha fazla yayın yapılması Türkiye'nin uzaktan eğitim ile ilgili uluslararası yayın ağırlığını arttıracaktır. Covid 19 sürecinde de yine en fazla yayın ABD tarafından yürütülmüştür (Hebecci, 2021). Ortak yazarlıkta ön plana çıkan araştırmacının Aras Bozkurt olduğu görülmektedir. Yazarlar, üniversiteler ve e-öğrenme üzerinde çalışan ülkeler arasındaki iş birliği düşük olduğundan (Djeki, vd. 2022) iş birliğini arttıracak çalışmaların teşvik edilmesi gerekmektedir.

Ortak atıf analizi (kurum) incelendiğinde en fazla atıf yapılan kurum Anadolu Üniversitesi olurken, bunu Siirt Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi takip etmektedir. Dünya da ise Sidney Teknoloji Üniversitesi, İslami Azad Üniversitesi, Malaya Üniversitesi, Universidade Nova de Lisboa ve Pittsburgh Üniversitesi en çok atıf yapılan üniversitelerdir (Djeki, vd. 2022). En çok atıf alan kurumlar başka bir araştırmada ise sırasıyla Hong Kong'daki Hong Kong Üniversitesi, Avustralya'daki Monash Üniversitesi, Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Pekin Normal Üniversitesi'dir (Ayan vd., 2023).

Ortak atıf analizi incelendiğinde bu yayınlarda atıf yapılan 1189 yazara ulaşılmıştır. Ortak atıf analizlerinin 6 grupta toplandığı, en fazla atıf yapılan yazarın Aras Bozkurt olduğu anlaşılmaktadır. Dünya'da ise atıf sıralamasına göre A. Tarhini, M. Aparicio, T. Oliveira, KJ Tarus, Z. Niu, K. Ahmed, P. Dasgupta, RM Fischer ve J. Luis Fernandez-Aleman ön plana çıkan araştırmacılarıdır (Djeki, vd. 2022). Yapılan farklı araştırmalarda ise ön plana çıkan yazarlar Richardson ve Deeson olarak görülmektedir (Amoozegar, Khodabandelou ve Ale Ebrahim, 2018). Pandemi öncesi dönemde en çok atıf alan araştırmacıların A.Bozkurt, B. Rienties ve D.U. Bolliger olduğu; pandemi sonrası dönemde ise en çok atıf alan araştırmacıların C. Herodotou, J. C. Bonk and M.Y. Doo olduğu görülmüştür (Topal, İstanbullu ve Küçük Avcı, 2021).

Analizlere dâhil edilen yayınlarda tekrar eden anahtar kelimeler incelendiğinde en fazla kullanılan anahtar kelimeler; uzaktan eğitim, covid-19, uzaktan öğrenme, online öğrenme, makine öğrenme, derinlemesine öğrenme, yüksek öğretim ve e-öğrenme şeklinde sıralanmaktadır. Dünya'da Ergün, H. ve Ergün, A. (2024). Türkiye kaynaklı uzaktan eğitim araştırmalarına genel bakış. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15 (1), 427-443.*

DOI. 10.51460/baebd.1442714

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 427-443.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 427-443.
Araştırma Makalesi / Research Paper

ise öğrenme analitiği, tasarım, sistem, öğrenme yönetim sistemi, işbirlikçi öğrenme, uyarlanabilir öğrenme, kişiselleştirme, ontoloji, anlamsal web, veri madenciliği, makine öğrenimi, e-öğrenme, yükseköğretim, üniversite, harmanlanmış öğrenme, çevrimiçi öğrenme, uzaktan eğitim, yaşam boyu öğrenme ön plana çıkmaktadır (Djeki, vd. 2022). Yapılan farklı araştırmalarda da en fazla tekrar eden anahtar kelimeler, pandemi, e-öğrenme, öğrenme, eğitim, uzaktan eğitim, teknoloji, sistem, web, yükseköğretim, çevrimiçi öğrenme ve öğrenme analitiği şeklinde sıralanmaktadır (Amoozegar, Khodabandelou ve Ale Ebrahim, 2018; Bakaç, 2021; Castro, Carvalho ve Moreira, 2023; Ayan vd., 2023). Uzaktan eğitimin etkililiği de önem verilen konular arasındadır (Alqoot, 2023).

Uzaktan Eğitim alanında yapılan çalışmalarda yazarlar arasındaki ilişki ağ haritasında da merkezde Aras Bozkurt gözükmektedir. Aras Bozkurt, Abdulkadir Karadeniz, Serpil Kocdar, Hasan Ucar bir kümeyi oluştururken Daniel Burgos, Turgut Karaköse, Ramesh Chander Sharma, Ebba Ossiannilsson diğer kümeyi oluşturmaktadır.

Türkiye kaynaklı uzaktan eğitim ile ilgili yayınlar incelendiğinde Anadolu Üniversitesi ile Aras Bozkurt'un ön plana çıktığı, anahtar kelimelerde covid-19'un ön plana çıkması ve yayınların sıklığının pandemi sonrası artması da manidardır. Çalışmamız, uzaktan eğitim araştırmalarındaki anahtar kelimelerin ve iş birliklerinin zaman içinde nasıl geliştiğini belirterek gelecek çalışmalara kaynak teşkil etmektedir.

Sınırlılıklar ve öneriler

Bu araştırma Scopus'da yer alan Türkiye kaynaklı makaleleri kapsamaktadır. Bu kapsamda diğer veri tabanlarında yer alan yayınlar analizlere dâhil edilememiştir. Ancak eğitim alanında yapılan çalışmalarda WOS ile ilgili yayınların Scopus'a göre daha az olması, daha fazla uluslararası yayın ile çalışma isteği bu kararın alınmasına sebep olmuştur. İleride farklı veri tabanları ile benzer çalışmalar gerçekleştirilebilir. Türkiye kaynaklı çalışmaların Ulakbim veri tabanı üzerinden analiz edilmesine olanak sağlanması ile ulusal düzeyde de bu çalışmalar gerçekleştirilebilir. Analize dâhil edilen çalışmalardan 480'i hiçbir destek almazken 91 çalışma desteklenmiştir. Uluslararası çalışmaların artması için kamu ve özel kesim tarafından verilen destekler de arttırılmalıdır. Özel sektör yaptığı destekler sonrası vergi indiriminden faydalanabilir. Üniversitelerin ise yaptıkları projelerle orantılı olarak bütçeden aldıkları paylar arttırılabilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 427-443.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 427-443.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Al, U., Sezen, U., & Soydal, İ. (2012). Hacettepe Üniversitesi bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 53-71.
- Alqoot AM. (2023). Bibliometric Analysis of Distance Education from 2010 to 2020 in Scientific Journals of Saudi Universities. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 13 (4), 260-273.
- Amoozegar, A., Khodabandelou, R., & Ale Ebrahim, N. (2018). Major trends in distance education research: a combination of bibliometric and thematic analyze. *International Journal of Information Research and Review*, 5(2), 5352-5359. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.6210536.v1>
- Anderson, B. ve Simpson, M. (2012). History and heritage in distance education. *Journal of Open, Flexible and Distance Learning*, 16 (2). 1-10.
- Ayan, E., Toy, F., Türktan, O. ve Gökçe, M. (2023). Bibliometric analysis of academic studies on student support systems in open and distance learning. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1489-1516.
- Bakaç, E. (2021). Satisfaction level for distance education applied during the Covid 19 process: A bibliometric analysis. *International Online Journal of Educational Sciences (IOJES)*, 13(5), 1590-1602.
- Beldarrain, Y. (2006). Distance education trends: Integrating new technologies to foster student interaction and collaboration. *Distance Education*, 27 (2). 139-153.
- Castro, C., Carvalho, L. & Moreira, S.B. (2023). Mapping the field: a bibliometric analysis for Distance Education with a focus on Management Studies. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, 19(2), 68-79. <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1135794>
- Djeki, E., Dégila, J., Bondiombouy, C., Alhassan, M. H. (2022). E-learning bibliometric analysis from 2015 to 2020. *J. Comput. Educ.* 9, 727–754. <https://doi.org/10.1007/s40692-021-00218-4>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D. & Pandey, N. ve Lim, W. M., (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, Elsevier, vol. 133(C), pages 285-296.
- Faibisoff, S. G., & Willis, D. J. (1987). Distance education: Definition and overview. *Journal of Education for Library and Information Science*, 27(4), 223–232. <https://doi.org/10.2307/40323650>
- García-Villar, C. ve García-Santos, J.M. (2021). Bibliometric indicators to evaluate scientific activity. *Indicadores bibliométricos para evaluar la actividad científica. Radiología*, 63 (3), 228-235.
- Hebeci, M. T. (2021). The bibliometric analysis of studies on distance education. *International Journal of Technology in Education (IJTE)*, 4(4), 796-817. <https://doi.org/10.46328/ijte.199>
- Joshi, M. A. (2014). Bibliometric indicators for evaluating the quality of scientific publications. *The Journal of Contemporary Dental Practice*, 15 (2). 258-262
- Kırık, A. M. (2016). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73-94.
- Levine, A., & Sun, J.C. (2002). *Barriers to distance education*. Washington, DC: American Council on Education.
- Ojat, D. ve Titi, C. (2014). Reviewing the basic themes in distance education. In: *The ICDE International Conference 2014 “Connecting the world through open and e-Learning”, September 25-26, 2014, Moscow, Russian Federation*.
- Ruzgar, N. S. (2004). Distance education in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 5(2). 22-32
- Şahin Kölemen, C. (2023). The effect of distance education on lifelong learning. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 1396-1411. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1259139>
- T. Sevindik, Y. Çınar, E. Yolcu, and B. Yiğit, (2017). Distance education and teaching approaches. *IJESA*, 1 (4), 158–162.
- Taylor, J. C. (2001). *Fifth generation distance education*. Higher Education Series. <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/media/readings/taylor01.pdf>

Ergün, H. ve Ergün, A. (2024). Türkiye kaynaklı uzaktan eğitim araştırmalarına genel bakış. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15 (1), 427-443.

DOI. 10.51460/baebd.1442714

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 427-443.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 427-443.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Topal, M., İstanbullu, A. & Küçük Avcı, Ş. (2021). Covid-19 effects on distance education in higher education: A comparison with bibliometric analysis before Covid-19 pandemic and the Covid-19 pandemic periods. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 4(4), 864-879.

Tucker, S. (2001). Distance education: Better, worse, or as good as traditional education? *Online Journal of Distance Learning Administration*, 4 (4), <https://ojdla.com/archive/winter44/tucker44.pdf>

Ulukan, C. (2005). Managerial issues in open and distance education organizations in transition: A need for systematic approach. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 6(2), 33-45.

Valentine, D. (2002). Distance learning: Promises, problems, and possibilities. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5(3), Retrieved February 6, 2024 from <https://www.learntechlib.org/p/94887/>.

Vhatkar, A., Patil, L., ve Palav, M.R., (2023). A decade of distance education research in India a bibliometric review. *The Online Journal of Distance Education and e-Learning*, 11 (1),

Zawacki-Richter, O., Anderson, T., & Tuncay, N. (2010). The growing impact of open access distance education journals: A bibliometric Analysis. *International Journal of E-Learning & Distance Education Revue Internationale Du E-Learning Et La Formation à Distance*, 24(3), 1-24..